

Tervishoiu kogukulud Eestis 2003. aastal

Väino Sinisalu – EA peatoimetaja

Sotsiaalministeerium tutvustas 26. jaanuari pressikonverentsil 2003. a tervishoiukulutuste analüüsi. Artiklis on esitatud lugejatele esialgu ehk kuivana paistvaid arvandeid, mis piisaval süvenemisel annavad siiski pildi olukorrast tervishoiu rahastamisel ja suundumustest selles vallas.

Sotsiaalministeeriumis on analüüsitud tervishoiu kogukulutuste (THKK) jaotumist 2003. a. Kasutusel olev OECD-metoodika arvestab THKK hulka raviteenused: ambulatoorne ja statsionaarne ravi, hambaravi, samuti taastus- ja hooldusravi, kuuluvad ka tugiteenuste (kiirabi, laboriuuringud jt), ennetus- ning halduskulutused, samuti kapitalikulud. THKK ei haara teisi tervishoiuga seotud kulusi ega teenuseid: koolitus, teadustöö, tervisekaitse, haigushüvitised.

Analüüsil kasutati kõiki Eesti andmeallikaid, kaasa arvatud statistikaameti, finantsinspektsiooni, riigikassa, Medicover Eesti AS, kõikide ministreeriumide jt asutuste andmebaasid.

Tervishoiu kogutulud moodustasid 2003. a sisekogutoodangust (SKT) 5,4%; 2002. a 5,1%. Kui THKK-le lisada teised tervishoiuga seotud kulutused, moodustas see 2003. a 6,2% SKTst, 2002. a 5,9%. Joonisel 1 on toodud aastate kaupa võrdlevalt tervishoiukulutuste osa SKTst Eestis ning uutes ja vanades euroliidu maades. Eestil on siin palju kasvuruumi!

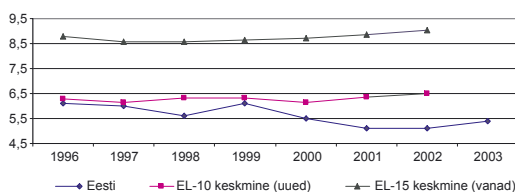
Tervishoiu kogukulud Eestis olid 2003. a 6,831 ja 2002. a 5,958 miljardit krooni, aastane juurdekasv oli seega 14,6%. Liites THKK ja teised tervishoiuga seotud kulutused, oli see 2003. a 7,382 miljardit krooni, aastane juurdekasv 13,6% (2002. a 6,891 mld kr).

Ühe elaniku kohta – *per capita* – kulutati 2003. a tervishoiule 5037 krooni (320 €), 2002. a 4386 krooni (280 €). Lisades THKK-le teised tervishoiuga seotud kulutused, oli see 2003. a *per capita* 5775 krooni (370 €), 2002. a 5062 krooni (325 €). Tabel 1 annab võrdleva ülevaate tervis-

hoiu kogukuludest *per capita* Eestis ja naabermaades. Andmeid võrreldes peab arvesse võtma, et Lätis kattis erasektor 50% tervishoiu kogukuludest võrdselt riigiga. Eestis katab erasektor umbes 25% THKKst.

Eesti tervishoiusüsteemi rahastatakse erinevatest allikatest: valitsusasutused, erasektor ja välisallikad. 2003. a katsid valitsusasutused 75,45% ja erasektor 24,48% kõigist tervishoiukulutustest, välisfinantseeringud moodustasid vaid 0,06%. Viimase 5 aasta jooksul on kasvanud erasektori kulutused tervishoiule, kahanenud on kohalike omavalitsuste niigi vähene panus. 2003. a kasvas siiski valitsusasutuste osa. See tuleneb tervishoiuteenuste seaduse muudatustest.

Joonisel 2 on toodud tervishoiukulutuste jaotus eri teenuseliikide ja kuluartiklite järgi. Võrreldes 2001. aastat 2002. aastaga vähenes 2003. a

Joonis 1. Võrdlus: Eesti ja EL keskmine THKK protsent SKT-st.

Tabel 1. Tervishoiu kogukulud *per capita* 2002 (eurodes)

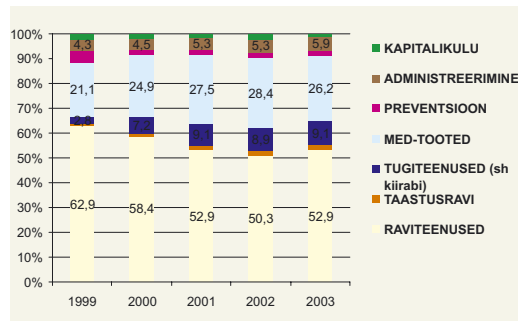
Eesti	280
Läti	398
Leedu	244
Soome	1963
Rootsi	2644
Taani	3001

kulu meditsiinotoodetele ja ravimitele. Seda seostatakse muudatustega ravimipoliitikas. Oluliselt vähenesid 2003. a kapitalikulutused, mis moodustasid vaid 0,8% THKKst (2002. a oli see näitaja 2,3%).

Valitsusasutustest katab tervishoiukulutusi 88% ulatuses sotsiaalministeerium. Sotsiaalministeerium kulutas 28,2% eraldistest tervishoiule tugiteenuste osutamiseks (sh kiirabi). Võrreldes 2002. a vähenes sotsiaalministeeriumi osakaal kapitalikulude kattes 45%, samuti raviteenuste rahastamine. Sealjuures kahanes ligi 10% kindlustamata isikute raviteenuste eest maksmine (vt tabel 2).

Haigekassa eelarvest tehtavad kulutused kasvasid 2003. aastal võrreldes 2002. aastaga 545,9 miljonit krooni ehk 14%. Haigekassa kulutab 68,4% oma eelarvest raviteenustele. See osa kasvas 2002. a võrreldes 20%. Oluliselt kasvas ka taastus- ja hooldusravi rahastamine. Retseptiravimite kompenseerimise kulutused vähenesid 2003. a võrreldes eelneva aastaga 11% (vt tabel 3).

Kohalike omavalitsuste kulutused tervishoiule moodustasid 2003. a 1,5% THKKst, sealjuures vähenesid need kulutused võrreldes 2002. a-ga 52,6 mln krooni ehk 35%. Tallinna linna kulutused moodustavad 74% kõikidest kohalike omavalitsuste kulutustest tervishoiule. Tallinna tervis-

Joonis 2. Tervishoiuteenused (%).

hoiukulutused vähenesid 2003. a 52% võrreldes 2002. a-ga. See kahanemine on toimunud eelkõige kapitalikulutuste vähenemise arvel: Tallinn kattis kapitalikulutusi ligi 72% vähem kui 2002. a. Samal ajal kasvasid kõigi kohalike omavalitsuste kulutused raviteenustele (vt tabel 4).

Erasektori (eraisikud ja ettevõtted) kulutused tervishoiule moodustavad 24,5% tervishoiu kogukuludest. Eraisikute tervishoiukulude jaotus on esitatud tabelis 5 ja 6. Eraisikute tervishoiukulud moodustavad 85% kogu erasektori poolt rahastatud THKKst. Kulutuste suurenemine 2003. a toimus peamiselt raviteenuste (kasv 31%) ja meditsiinotoodete, sh ravimite (kasv 21%) ostmise arvel. Kulutused eraravikindlustusele kasvasid 11,4%.

Tabel 2. Sotsiaalministeeriumi finantseeritud teenused 2002–2003

	2002		2003		Muutus %
	tuhat krooni	%	tuhat krooni	%	
RAVITEENUSED	77 465	19,0	69 686	13,3	-10,0
sh toetus ravikindlustuseta inimestele	77 465	18,6	69 322	13,2	-10,5
ambulatoorne ravi	&		365	0,1	&
TAASTUSRAVI	2 000	0,5	4 000	0,8	100,0
TUGITEENUSED	144 602	34,6	170 683	32,5	18,0
sh kiirabi	144 602	34,6	167 732	31,9	16,0
MEDITSIINITOOTED	36 871	8,8	52 372	10,0	42,0
sh ravimid	10 343	1,3	16 813	3,2	62,6
PREVENTSIOON	32 459	7,2	56 179	10,7	73,1
sh nakkushaiguste tõkestamine	22 714	5,4	41 459	7,9	82,5
mittenakkushaiguste tõkestamine	9 746	1,7	8 127	1,5	-16,6
ADMINISTREERIMINE	74 130	17,8	85 546	16,3	15,4
ADMINISTREERIMINE (omatulust)			57 800	11,0	&
KAPITALIKULUD	52 543	12,6	29 508	5,6	-43,8
KOKKU	420 070	&	382 428	&	-9
Kokku koos ADMINISTREERIMISEGA (omatulust)	420 070	100	525 774	100	25,2

Tabel 3. Haigekassa finantseeritud tervishoiu kogukulud 2002–2003

	2002		2003		Muutus
	tuhat krooni	%	tuhat krooni	%	%
RAVITEENUSED	2 534 765	64,8	3 045 916	68,4	20,2
TAASTUSRAVI	34 888	0,9	46 452	1,0	33,1
HOOLDUSRAVI	49 006	1,3	75 019	1,7	53,1
TUGITEENUSED	366 032	9,3	438 868	9,9	19,9
MEDITSIINTOODED	788 373	20,2	704 083	15,8	-10,7
sh retseptiravimid	772 369	19,8	685 237	15,4	-11,3
PREVENTSIOON	55 619	1,4	59 347	1,3	6,7
ADMINISTREERIMINE	81 670	2,1	86 625	1,9	6,1
KOKKU	3 910 353	100,0	4 456 310	100,0	14,0

Arstlikku mõtteviisi ja terminoloogiat aluseks võttes ilmneb meie tervishoius vereringe puudulikkus. Nähtut uurides on välja selgitatud sümptomid. Häire patogenees on samuti ilmne – Eesti tervishoid ei suuda inimestele pakkuda piisavat turvatunnet, meditsiinipersonal ei ole piisavalt motiveeritud ja otsib paremaid võimalusi välismaal või teistes ametites kodumaal, raviasutuste hooned ja aparatuur jõuab kriitilise kulumisastmeni. Ohustab tervishoiu taaspõrdumatu kollaps. Nüüd tuleb kiiresti koostada adekvaatne raviplaan ja asuda aega kaotamata seda ellu viima.

Lisainfot on võimalik leida sotsiaalministeeriumi kodulehelt (www.sm.ee > rahva tervis > statistika).

eesiarst@eesiarst.ee

Tabel 4. KOVide finantseeritud tervishoiu kogukulud 2002–2003

	2002		2003		Muutus
	Tuhat krooni	%	Tuhat krooni	%	%
RAVITEENUSED	30 071	19,8	41 955	42,3	39,5
TUGITEENUSED (sh kiirabi)	695	0,5	472	0,5	-32,1
MEDITSIINTOODED	3 929	2,6	6 055	6,1	54,1
ADMINISTREERIMINE	31 301	20,6	23 799	24,0	-24,0
KAPITALIKULU	85 779	56,5	26 888	27,1	-68,7
KOKKU	151 775	100,0	99 169	100,0	-34,7

Tabel 5. Erasisikute tervishoiukulud 2002–2003

	2002		2003		Muutus
	tuhat krooni	%	tuhat krooni	%	%
RAVITEENUSED	340 003	28,7	446 958	31,5	31,5
TAASTUSRAVI	94 447	8,0	76 021	5,4	-19,5
TUGITEENUSED	16 939	1,4	11 407	0,8	-32,7
MEDITSIINTOODED	690 653	58,4	836 017	59,0	21,0
TERVISEKINDLUSTUS	41 470	3,5	46 215	3,3	11,4
KOKKU	1 183 512	100	1 416 618	100	19,7

Tabel 6. Erasisikute tervishoiukulud tervishoiuteenuste osutajate kaupa 2002–2003

	2002		2003		Muutus
	tuhat krooni	%	tuhat krooni	%	%
STATSIONAARNE ARSTIABI	104 033	8,8	86 077	6,1	-17,3
AMBULATOORSE RAVI PAKKIJAD	347 356	29,3	448 308	31,6	29,1
sh hambaravikeskused	285 339	24,1	354 123	25,0	24,1
JAEMÜÜK JA TEISED MEDITSIINTOODETE PAKKIJAD	690 653	58,4	836 017	59,0	21,0
sh apteegid	619 424	52,3	760 461	53,7	22,8
TERVISEKINDLUSTUS	41 470	3,5	46 215	3,3	11,4
KOKKU	1 183 512	100	1 416 618	100	19,7